

BÁO CÁO

**Tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay
trên địa bàn tỉnh Tây Ninh**

Thực hiện Quyết định số 2103/QĐ-BTP ngày 14/10/2020 của Bộ Tư pháp về việc ban hành Kế hoạch tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay, Ủy ban nhân dân tỉnh Tây Ninh báo cáo kết quả thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay trên địa bàn tỉnh, gồm các nội dung chủ yếu sau đây:

I. KẾT QUẢ CÔNG TÁC CHỈ ĐẠO, TỔ CHỨC THỰC HIỆN LUẬT NUÔI CON NUÔI VÀ CÔNG ƯỚC LA HAY

1. Công tác xây dựng kế hoạch triển khai, ban hành văn bản chỉ đạo, đôn đốc, hướng dẫn thực hiện Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay

Nhằm đảm bảo thi hành có hiệu quả Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay mà Việt Nam đã tham gia ký kết, khuyến khích và tạo điều kiện thuận lợi cho người có đủ điều kiện nhận những trẻ em mồ côi hay bị bỏ rơi làm con nuôi, đảm bảo cho trẻ được chăm sóc nuôi dưỡng một cách tốt nhất trong môi trường của gia đình; tăng cường và nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước trong lĩnh vực nuôi con nuôi, đảm bảo sự thống nhất trong chỉ đạo, thực hiện nên ngay sau khi Luật có hiệu lực, ngày 09/9/2013 UBND tỉnh đã ban hành Quyết định số 1846/QĐ-UBND về việc ban hành kế hoạch thực hiện Luật Nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh.

Thực hiện Quyết định số 1985/QĐ-BTP ngày 13/7/2012 của Bộ Tư pháp ban hành kèm theo Kế hoạch triển khai đăng ký nuôi con nuôi thực tế theo quy định của Luật Nuôi con nuôi, UBND tỉnh đã ban hành Kế hoạch triển khai đăng ký nuôi con nuôi thực tế trên địa bàn tỉnh Tây Ninh kèm theo Quyết định số 2380/QĐ-UBND 23/11/2012, kế hoạch đã giao trách nhiệm cụ thể cho Sở Tư pháp, UBND các huyện, thành phố, UBND các xã, phường, thị trấn và các Sở, ban, ngành liên quan triển khai thực hiện.

Thực hiện Chỉ thị số 03/CT-TTg ngày 19/01/2018 của Thủ tướng Chính phủ về tăng cường công tác giải quyết việc nuôi con nuôi trong tình hình mới, ngày 17/9/2018 UBND tỉnh đã ban hành Kế hoạch số 1778/KH-UBND triển khai thực hiện Chỉ thị trên địa bàn tỉnh.

Thực hiện Quyết định số 986/QĐ-BTP ngày 23/4/2019 của Bộ Tư pháp về việc ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị định số 24/2019/NĐ-CP ngày 5/3/2019 của Chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 quy định chi tiết một số điều của Luật Nuôi con nuôi, UBND tỉnh đã có Công văn số 1231/UBND-NCPC ngày 17/6/2019 về việc triển khai thực hiện Nghị định số 24/2019/NĐ-CP. Theo đó UBND tỉnh đã giao Sở Tư pháp ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện Nghị định 24/2019/NĐ-CP trên địa bàn tỉnh.

Trên cơ sở các Kế hoạch, văn bản chỉ đạo của UBND tỉnh đã ban hành, Sở Tư pháp, các sở, ngành, địa phương đã tổ chức thực hiện, bám sát nội dung, thời gian hoàn thành công việc theo Kế hoạch đề ra, từng UBND cấp huyện đã ban hành Kế hoạch và tổ chức triển khai thực hiện tại địa phương.

2. Về công tác tuyên truyền, phổ biến Luật Nuôi con nuôi, Công ước La Hay và các văn bản chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ

Sau khi có Quyết định ban hành kế hoạch triển khai thi hành Luật Nuôi con nuôi, UBND tỉnh đã tổ chức triển khai, tập huấn Luật Nuôi con nuôi cho lãnh đạo các Trung tâm nuôi dưỡng và Trung tâm Bảo trợ xã hội tỉnh Tây Ninh, lãnh đạo UBND cấp huyện và cấp xã, lãnh đạo Phòng Tư pháp các huyện, thành phố. Tỉnh cũng đã mở hội nghị tập huấn kỹ năng nghiệp vụ về công tác nuôi con nuôi trong nước cho đội ngũ công chức Phòng Tư pháp và công chức Tư pháp - Hộ tịch cấp xã. Tỉnh luôn theo dõi, đôn đốc kiểm tra quá trình thực hiện của các địa phương, triển khai đầy đủ các loại biểu mẫu đăng ký nuôi con nuôi cho UBND các xã, phường, thị trấn để thực hiện ngay sau khi các Thông tư quy định về biểu mẫu có hiệu lực thi hành.

Bên cạnh đó, nhằm nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cơ quan có liên quan và người dân về công tác bảo vệ, chăm sóc trẻ em, các cơ quan, đơn vị được giao nhiệm vụ thường xuyên đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thực hiện Luật được thực hiện bằng nhiều hình thức như trên bản tin tư pháp, trên các phương tiện truyền thông đại chúng của tỉnh và tuyên truyền, phổ biến trực tiếp, in tờ gấp phát cho nhân dân trong những đợt trợ giúp pháp lý lưu động...

Qua việc thực hiện tuyên truyền, phổ biến các quy định của Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn thi hành Luật trên địa bàn tỉnh cho thấy Luật Nuôi con nuôi đã thực sự đi vào cuộc sống, góp phần nâng cao ý thức của cán bộ và người dân về tầm quan trọng của việc đăng ký nuôi con nuôi. Từ đó, đã giảm đáng kể số lượng các trường hợp nuôi con nuôi thực tế nhưng không đăng ký theo thủ tục quy định.

3. Về công tác tập huấn, hướng dẫn nghiệp vụ giải quyết việc nuôi con nuôi theo quy định của Luật Nuôi con nuôi

Nhằm triển khai thực hiện tốt công tác đăng ký nuôi con nuôi trong nước, kịp thời tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc; đồng thời để bồi dưỡng nâng cao kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ công chức làm công tác nuôi con nuôi của Phòng Tư pháp các huyện, thị xã, thành phố và công chức Tư pháp - hộ tịch xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh trong việc tham mưu cho UBND cùng cấp thực hiện công tác này, đáp ứng các yêu cầu, nhiệm vụ chính trị ở địa phương, hàng năm đều tổ chức hội nghị tập huấn nghiệp vụ cho công chức phụ trách công tác nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh.

Khi Luật Nuôi con nuôi và các văn bản hướng dẫn có hiệu lực thi hành, UBND tỉnh đã công bố Bộ thủ tục hành chính trong lĩnh vực nuôi con nuôi để UBND các xã, phường, thị trấn áp dụng thực hiện một cách thống nhất. Ngoài ra, hàng năm Sở Tư pháp đều tiến hành rà soát các quy định pháp luật về nuôi con

nuôi để tham mưu UBND tỉnh công bố thủ tục hành chính về nuôi con nuôi để kịp thời triển khai thực hiện.

Để đẩy mạnh công tác đăng ký nuôi con nuôi thực tế ở địa phương, UBND tỉnh ban hành văn bản số 1738/UBND-NC ngày 24/7/2014 chỉ đạo UBND các huyện, thị xã, thành phố đơn đốc thực hiện Kế hoạch. Bên cạnh đó, hàng năm Sở Tư pháp đều có văn bản chỉ đạo Phòng Tư pháp hướng dẫn, theo dõi việc thực hiện đăng ký nuôi con nuôi thực tế ở UBND cấp xã theo các giai đoạn của Kế hoạch để đảm bảo các trường hợp nuôi con nuôi thực tế đều được đăng ký tại cơ quan có thẩm quyền trước ngày 31/12/2015. Thường xuyên nắm tình hình thực tế, nhận diện những khó khăn, vướng mắc của các địa phương, từ đó kịp thời có văn bản hướng dẫn nghiệp vụ. Định kỳ hàng quý, Sở Tư pháp tổ chức hội nghị giao ban, triển khai công tác tư pháp, qua đó cũng kịp thời tháo gỡ vướng mắc cho các địa phương.

4. Công tác đảm bảo cơ sở vật chất, kinh phí, tổ chức bộ máy và nguồn nhân lực để triển khai thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay

Xác định được tầm quan trọng của công tác đăng ký nuôi con nuôi, UBND tỉnh đã chỉ đạo UBND cấp huyện quan tâm trang bị cơ sở vật chất, phòng làm việc, bố trí biên chế cho chức danh công chức tư pháp hộ tịch để đảm bảo thực hiện nhiệm vụ chuyên môn, bố trí kinh phí hoạt động phục vụ cho công tác này tại địa phương. Bên cạnh đó, công tác đào tạo, bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ cho cán bộ, công chức phụ trách công tác hộ tịch cũng luôn được cấp ủy Đảng, chính quyền quan tâm.

Đối với Sở Tư pháp Tây Ninh, công tác nuôi con nuôi cũng được giao cho 01 công chức phụ trách và thường xuyên tạo điều kiện cho công chức tham gia các lớp tập huấn, bồi dưỡng nghiệp vụ do Bộ Tư pháp tổ chức.

II. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ THI HÀNH LUẬT NUÔI CON NUÔI VÀ CÔNG ƯỚC LA HAY

1. Đối với công tác nuôi con nuôi trong nước

1.1. Đánh giá những kết quả đạt được

Trong những năm qua, việc giải quyết cho, nhận con nuôi trong nước trên địa bàn tỉnh đã được UBND cấp xã thực hiện tương đối tốt, đầy đủ và kịp thời. Việc đăng ký cho, nhận con nuôi nhìn chung đúng thẩm quyền, trình tự thủ tục, không có sai sót lớn. Bên cạnh đó, Sở Tư pháp và Phòng Tư pháp các huyện, thị xã, thành phố cũng đã tăng cường chỉ đạo, kiểm tra và hướng dẫn nghiệp vụ cho công chức Tư pháp - hộ tịch cấp xã về lĩnh vực này. Do đó, công tác nuôi con nuôi ở cơ sở từng bước đi vào nề nếp. Những khó khăn, bất cập cũng đã được tháo gỡ kịp thời.

Thực hiện theo Điều 23 của Luật Nuôi con nuôi, những trường hợp đã đăng ký nuôi con nuôi định kỳ 6 tháng một lần trong thời hạn 03 năm kể từ ngày giao nhận con nuôi, cha mẹ nuôi thực hiện thông báo cho UBND cấp xã nơi họ thường trú về tình trạng sức khỏe, thể chất, tinh thần, sự hòa nhập của con nuôi với cha, mẹ, nuôi, gia đình cộng đồng. UBND cấp xã nơi cha mẹ nuôi thường trú thực hiện kiểm tra tình hình thực hiện việc nuôi con nuôi. Nhìn chung, trong thời gian qua hầu hết các em được nhận nuôi đều được cha, mẹ chăm sóc, nuôi dưỡng và

giáo dục tốt, trên địa bàn tỉnh chưa phát hiện trường hợp cha, mẹ nuôi ngược đãi, hành hạ và có hành vi trái quy định pháp luật đối với con nuôi.

Việc thi hành pháp luật về nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh trong thời gian qua đã góp phần cho nhiều trẻ có được mái ấm gia đình thay thế ở trong nước được chăm sóc và nuôi dưỡng, giáo dục tốt. Đồng thời, thông qua việc giải quyết nuôi con nuôi cũng góp phần cho nhiều người, đặc biệt là phụ nữ đơn thân hoặc các cặp vợ chồng hiếm muộn được thực hiện quyền làm cha, mẹ.

1.2. Đánh giá kết quả ứng dụng công nghệ thông tin trong đăng ký việc nuôi con nuôi, công tác lưu trữ hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi

Năm 2011 UBND tỉnh triển khai thí điểm phần mềm hộ tịch (có lĩnh vực đăng ký nuôi con nuôi) tại Phòng Tư pháp và Ủy ban nhân dân các xã, phường, thị trấn của 02 huyện và đến cuối năm 2015 toàn bộ 9/9 Phòng Tư pháp và 95/95 UBND xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh đã được UBND tỉnh trang bị đầy đủ máy vi tính, máy in và thống nhất áp dụng phần mềm hộ tịch của địa phương. Từ ngày 01/01/2018 đến nay, Tây Ninh đã triển khai áp dụng thống nhất phần mềm hộ tịch của Bộ Tư pháp (có lĩnh vực đăng ký nuôi con nuôi).

Việc sử dụng biểu mẫu và sổ nuôi con nuôi tại các cơ quan đăng ký nuôi con nuôi trên địa bàn tỉnh được thực hiện đúng theo quy định, việc ghi sổ, lưu sổ và hồ sơ đăng ký nuôi con nuôi cũng được triển khai và thực hiện nghiêm túc, nội dung trong sổ được viết rõ ràng, sạch sẽ, ít sai sót; việc sửa chữa sai sót cũng đã được thực hiện theo đúng hướng dẫn.

2. Đối với công tác nuôi con nuôi nước ngoài

2.1. Đánh giá những kết quả đạt được

- Việc đôn đốc, hướng dẫn các cơ sở trợ giúp xã hội đánh giá và lập hồ sơ trẻ em có nhu cầu được nhận làm con nuôi; kết quả rà soát và đánh giá năng lực các cơ sở trợ giúp xã hội tại địa phương:

Sở Tư pháp phối hợp với Sở Lao động – Thương binh và Xã hội thường xuyên đôn đốc, hướng dẫn các cơ sở trợ giúp xã hội đánh giá và lập hồ sơ trẻ em có nhu cầu được nhận làm con nuôi; Trung tâm Bảo trợ xã hội đưa ra một số biện pháp tăng cường giải quyết việc nuôi con nuôi đối với trẻ em đang sống tại Trung tâm như:

+ Tuyên truyền cho toàn thể viên chức, người lao động trong cơ quan, đơn vị và các cá nhân thường trú tại địa phương mình có nguyện vọng, đủ điều kiện nhận con nuôi thì đăng ký nhu cầu tại Sở Tư pháp để tổng hợp, giới thiệu đến cơ quan có thẩm quyền xem xét, giải quyết việc nhận con nuôi theo quy định của pháp luật, hạn chế việc người nhận con nuôi tự ý liên hệ trực tiếp với cơ sở nuôi dưỡng để lựa chọn trẻ em nhận làm con nuôi;

+ Thường xuyên đánh giá việc trẻ em cần tìm gia đình thay thế, lập hồ sơ trẻ em, xin ý kiến cơ quan chủ quản theo quy định tại khoản 2 Điều 6 Nghị định số 19/2011/NĐ-CP đã được sửa đổi, bổ sung tại Nghị định số 24/2019/NĐ-CP và gửi về Sở Tư pháp để thực hiện việc tìm gia đình thay thế cho trẻ em, nhằm tránh tình trạng nuôi dưỡng tập trung trẻ em ở cơ sở nuôi dưỡng trong thời gian dài, ảnh hưởng đến sự phát triển toàn diện của trẻ em;

- Phối hợp liên ngành trong giải quyết nuôi con nuôi ở địa phương:

Căn cứ Quy chế mẫu về phối hợp liên ngành tại địa phương về giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài của Bộ Tư pháp, UBND tỉnh ban hành Quyết định số 18/2014/QĐ-UBND ngày 30/7/2014 về Quy chế phối hợp liên ngành về giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Tây Ninh. Ngoài ra, khi Nghị định số 24/2019/NĐ-CP sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Nuôi con nuôi của Chính phủ được ban hành, UBND tỉnh cũng đã ban hành Quyết định bãi bỏ Quyết định số 18/2014/QĐ-UBND, đồng thời ban hành Quy chế phối hợp liên ngành về việc giải quyết việc nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài trên địa bàn tỉnh Tây Ninh ban hành kèm theo Quyết định số 71/QĐ-UBND ngày 11/01/2021 của UBND tỉnh Tây Ninh để phù hợp với một số nội dung thay đổi của Nghị định 24/2019/NĐ-CP. Trên cơ sở quy chế đã ban hành, trong quá trình thực hiện nhìn chung các sở, ngành ở địa phương (Văn phòng UBND tỉnh, Sở Tư pháp, Công an tỉnh, Sở Y tế, Sở Lao động - Thương binh và Xã hội) và Trung tâm Bảo trợ xã hội tỉnh luôn phối hợp thực hiện một cách đồng bộ, chặt chẽ các quy trình, thủ tục theo quy định.

- Việc xác minh nguồn gốc của trẻ em bị bỏ rơi được cho làm con nuôi:

Đối với những trường hợp cần xác minh nguồn gốc của trẻ em, Công an tỉnh tiến hành xác minh đầy đủ, cụ thể những nội dung cần thiết. Về việc gửi hồ sơ và danh sách trẻ em cần tìm gia đình thay thế của Trung tâm bảo trợ xã hội, việc phê duyệt danh sách trẻ của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội cũng như việc xem xét kiểm tra hồ sơ trẻ của Sở Tư pháp đều thực hiện đúng theo quy chế và quy định pháp luật.

- Việc thực hiện chuyển đổi các hình thức chăm sóc thay thế sang hình thức nuôi con nuôi:

Trong các đợt tập huấn và kiểm tra công tác bảo trợ xã hội tại các địa phương hàng năm, Sở Lao động – Thương binh và Xã hội đề nghị Trung tâm Bảo trợ xã hội, Phòng Lao động – Thương binh và Xã hội hướng dẫn trình tự, thủ tục tiếp nhận trẻ em vào cơ sở trợ giúp xã hội, đặc biệt là các cơ sở ngoài công lập, trong trường hợp trẻ em không được nhận chăm sóc bằng các hình thức ưu tiên khác theo quy định của pháp luật. Rà soát danh sách trẻ em tại các cơ sở trợ giúp xã hội định kỳ 6 tháng; tiếp nhận kiến nghị của cơ sở trợ giúp xã hội để xem xét, quyết định hoặc đề nghị cơ quan, tổ chức có thẩm quyền chuyển trẻ em sang hình thức chăm sóc thay thế phù hợp, trong đó có nuôi con nuôi, theo quy định của Luật Trẻ em. Hướng dẫn UBND cấp xã thường xuyên đánh giá việc trẻ em đang được các cá nhân, gia đình nhận chăm sóc thay thế để xem xét, quyết định chuyển đổi hình thức thay thế phù hợp, trong đó có nuôi con nuôi.

- Giám sát, quản lý việc tiếp nhận quản lý các khoản hỗ trợ tại Trung tâm khi giải quyết việc nuôi con nuôi theo Nghị định số 24/2019/NĐ-CP:

Sở Lao động – Thương binh và Xã hội đã hướng dẫn Trung tâm Bảo trợ xã hội thực hiện đúng trình tự, thủ tục tiếp nhận, quản lý, sử dụng các khoản hỗ trợ từ phía cha mẹ nuôi và tổ chức con nuôi nước ngoài theo quy định của pháp luật, bảo đảm công khai, minh bạch, đúng mục đích chăm sóc và bảo vệ trẻ em. Kiểm tra thường kỳ

0
và đột xuất đối với việc tiếp nhận và giải quyết việc nuôi con nuôi đối với trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt ở các cơ sở trợ giúp xã hội nhằm ngăn ngừa, phát hiện những hành vi vi phạm pháp luật.

2.2. Đánh giá việc thực hiện các quy định liên quan đến vấn đề tài chính trong việc đăng ký nuôi con nuôi

- *Giai đoạn trước ngày 01/01/2017*: Liên quan đến vấn đề sử dụng lệ phí và chi phí giải quyết nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài thì Nghị định số 19/2011/NĐ-CP ngày 21/3/2011 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Nuôi con nuôi và Thông tư số 146/2012/TTLT-BTC-BTP ngày 07/9/2012 của Bộ Tài chính - Bộ Tư pháp về việc quy định việc lập dự toán, quản lý, sử dụng và quyết toán kinh phí hoạt động chuyên môn nghiệp vụ trong lĩnh vực nuôi con nuôi từ nguồn thu lệ phí đăng ký nuôi con nuôi, lệ phí cấp gia hạn, sửa đổi giấy phép của tổ chức con nuôi nước ngoài, chi phí giải quyết nuôi con nuôi nước ngoài quy định các nội dung chi nhưng lại không quy định mức chi cụ thể nên hiện nay địa phương rất khó để áp dụng vì không có căn cứ để chi. Do vậy, tất cả nguồn lệ phí và chi phí giải quyết nuôi con nuôi nước ngoài do Cục Con nuôi điều chuyển cho địa phương đều không sử dụng được. Các khoản chi phí để giải quyết các trường hợp nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài như văn phòng phẩm, vật tư văn phòng, chi phí tổ chức lễ giao nhận con nuôi... phải tạm ứng từ các nguồn kinh phí khác nhưng không quyết toán được. Một số nội dung chi như xác minh nguồn gốc trẻ, lấy ý kiến của những người có liên quan về việc cho trẻ em làm con nuôi, kiểm tra, thẩm định hồ sơ của trẻ em được cho làm con nuôi đều chưa thực hiện chi.

- *Giai đoạn từ 01/01/2017 đến 31/12/2020*: Căn cứ theo quy định tại Nghị định số 114/2016/NĐ-CP ngày 08/7/2016 của Chính phủ thì hàng năm UBND tỉnh đều bố trí kinh phí giải quyết nuôi con nuôi và Sở Tư pháp cũng đã xây dựng Quy chế chi tiêu trong lĩnh vực nuôi con nuôi để thực hiện.

3. Về công tác kiểm tra, thanh tra giải quyết việc nuôi con nuôi

Công tác kiểm tra, thanh tra là công tác được đặc biệt quan tâm kể từ khi thực hiện Luật Nuôi con nuôi. Công tác này đã kịp thời phát hiện những sai sót để khắc phục và tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc; góp phần nâng cao ý thức pháp luật và tinh thần trách nhiệm cho những công chức phụ trách lĩnh vực này.

Hàng năm, UBND tỉnh giao Sở Tư pháp tiến hành kiểm tra công tác đăng ký nuôi con nuôi định kỳ đối với các xã, phường, thị trấn, đồng thời kiểm tra việc hướng dẫn, theo dõi, kiểm tra công tác nuôi con nuôi ở cấp xã đối với các Phòng Tư pháp huyện, thị xã, thành phố. Nội dung các cuộc kiểm tra đảm bảo toàn diện, khách quan và đạt hiệu quả.

4. Về công tác xử lý các hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến việc nuôi con nuôi

Trong thời gian qua trên địa bàn tỉnh chưa phát hiện trường hợp có hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến việc nuôi con nuôi, nên chưa thực hiện xử lý trường hợp nào.

III. NHỮNG KHÓ KHĂN, VƯỚNG MẮC VÀ NGUYÊN NHÂN

1. Khó khăn, hạn chế trong công tác đăng ký nuôi con nuôi trong nước

Theo quy định của Luật Nuôi con nuôi và Nghị định số 19/2011/NĐ-CP thì thành phần hồ sơ của người nhận nuôi con nuôi trong nước còn phức tạp như phải có Phiếu lý lịch tư pháp và Giấy khám sức khỏe do cơ quan y tế cấp huyện trở lên cấp và hồ sơ của người được nhận làm con nuôi cũng phải có giấy khám sức khỏe. Do người dân rất ngại đi làm thủ tục xin cấp Phiếu lý lịch tư pháp và đi khám sức khỏe để lập hồ sơ nhận con nuôi, nhất là đối với việc nhận trẻ em là họ hàng nhận con nuôi. Chính điều này đã dẫn tới hậu quả người dân mang trẻ em về nuôi dưỡng, coi như con mà không tiến hành đăng ký tại cơ quan có thẩm quyền.

Về điều kiện đối với người nhận con nuôi được quy định tại điểm c, khoản 1, Điều 14 Luật Nuôi con nuôi thì người nhận con nuôi phải có *điều kiện về sức khỏe, kinh tế, chỗ ở bảo đảm việc chăm sóc, nuôi dưỡng, giáo dục con nuôi*. Tuy nhiên, trên thực tế, lại không có căn cứ xác định thế nào là *có điều kiện về kinh tế*. Chính vì vậy, các địa phương rất lúng túng khi áp dụng quy định này. Việc xác định chỗ ở như thế nào để bảo đảm việc chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục con nuôi cũng rất khó khăn. Chính vì thế, không dễ dàng để xác minh điều kiện nuôi con nuôi vì người dân không trình bày đúng với điều kiện hoàn cảnh thực tế của mình.

Một số quy định của pháp luật còn nhiều bất cập như: vấn đề xác định lại dân tộc, theo quy định pháp luật hộ tịch hiện hành, thì người xin con nuôi có thể được phép thay đổi họ, tên của trẻ em theo họ, tên của cha mẹ nuôi, nhưng riêng về dân tộc thì không được phép. Bất cập ở đây là mặc dù đã có sự thay đổi phần khai về cha, mẹ đẻ nhưng với những trường hợp cha, mẹ đẻ và cha, mẹ nuôi không cùng dân tộc sẽ dẫn đến dân tộc của người con trong Giấy khai sinh sẽ khác với dân tộc của cha, mẹ. Trong trường hợp này, mục đích của cha, mẹ nuôi được đứng tên với tư cách là cha, mẹ đẻ trong Giấy khai sinh của con nuôi để tránh mặc cảm cho con nuôi đã không đạt được.

Tại điểm b khoản 2, điều 15 của Luật quy định, trách nhiệm tìm gia đình thay thế cho trẻ em, theo đó, trường hợp trẻ em có cha mẹ, đẻ, người thân thích không còn khả năng nuôi dưỡng thì báo với UBND cấp xã để tìm gia đình thay thế cho trẻ em. Nhưng thực tế, không có cơ sở để xác định thế nào là không có khả năng nuôi dưỡng. Điều này gây khó khăn cho quá trình áp dụng của các cơ quan trong quá trình thực hiện. Vẫn còn một số trường hợp thực hiện chưa tốt việc thông báo định kỳ cho UBND cấp xã về tình trạng sức khỏe, thể chất, tinh thần, sự hòa nhập của con nuôi với cha, mẹ, nuôi, gia đình cộng đồng và UBND cấp xã cũng chưa quan tâm để yêu cầu cha mẹ nuôi thực hiện theo quy định.

2. Khó khăn, hạn chế trong công tác đăng ký nuôi con nuôi nước ngoài

Theo quy định của pháp luật, Công an thực hiện xác minh nguồn gốc của trẻ em bị bỏ rơi, tuy nhiên trong thời gian đầu khi triển khai thực hiện Luật, đôi khi cơ quan công an thực hiện xác minh kéo dài thời gian hơn so với quy định làm ảnh hưởng đến quyền lợi của trẻ em.

Việc thực hiện thủ tục thông báo tìm người trong nước nhận trẻ em làm con nuôi, trước khi cho làm con nuôi người nước ngoài, mặc dù đã được thực hiện theo quy định nhưng hầu như người dân ít quan tâm, họ thường chủ động tìm kiếm trẻ để

phù hợp với nguyện vọng của mình. Do vậy, tất cả những trường hợp mà Sở Tư pháp tiến hành thông báo tìm mái ấm gia đình thay thế trong thời gian qua hầu như không có người trong nước nhận nuôi.

Các cơ sở trợ giúp xã hội ngoài công lập đa số đều chưa quan tâm đến việc tìm gia đình thay thế cho trẻ mà muốn được chăm sóc, nuôi dưỡng trẻ nên từ trước đến nay không có cơ sở trợ giúp xã hội ngoài công lập nào trên địa bàn tỉnh lập danh sách và hồ sơ trẻ em tìm gia đình thay thế gửi Sở Tư pháp.

3. Nguyên nhân

3.1. Nguyên nhân khách quan

Do nhận thức pháp luật của người dân còn đơn giản, nhất là ở những vùng nông thôn người dân chưa nhận thức được tầm quan trọng của việc đăng ký nuôi con nuôi, mặt khác do tâm lý không muốn công khai mối quan hệ cha mẹ nuôi và con nuôi, vì muốn giữ bí mật về việc nuôi con nuôi nhằm tạo tâm lý yên ổn, tránh mặc cảm cho trẻ được nhận làm con nuôi nên vẫn còn nhiều trường hợp nuôi con nuôi phát sinh trên thực tế nhưng không đăng ký theo quy định của pháp luật về cho nhận nuôi con nuôi mà chỉ có sự thỏa thuận của 2 bên.

Đa số trường hợp trẻ em bị bỏ rơi người phát hiện không báo ngay với cơ quan công an hoặc UBND xã nơi trẻ bị bỏ rơi để lập biên bản xác nhận tình trạng trẻ bị bỏ rơi mà tự đưa về nhà nuôi dưỡng, không đăng ký với cơ quan có thẩm quyền, đến khi cần giấy khai sinh của bé để đi học mới đến khai báo làm cho việc xác định nguồn gốc và tình trạng trẻ em bị bỏ rơi hết sức khó khăn.

Một số quy định của pháp luật liên quan đến việc đăng ký nuôi con nuôi còn phức tạp và bất cập nên gây khó khăn cho người dân cũng như công chức trong quá trình giải quyết hồ sơ.

3.2. Nguyên nhân chủ quan

Bên cạnh những mặt đạt được như tinh thần trách nhiệm, cố gắng học tập nâng cao trình độ để phục vụ công tác tốt hơn thì hiệu quả công tác nuôi con nuôi ở cấp huyện, cấp xã chưa cao do không đủ nhân lực để triển khai thực hiện công tác, một số ít cán bộ chưa phát huy được năng lực của mình do việc bố trí cán bộ chưa theo một kế hoạch lâu dài còn chắp vá, không ổn định, một số cán bộ sau thời gian làm công tác nuôi con nuôi lại được bổ nhiệm, bố trí sang các chức danh khác cao hơn, số được thay thế chưa qua đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ, trình độ chuyên môn nghiệp vụ còn hạn chế, chưa có kinh nghiệm nên đã ảnh hưởng ít nhiều đến công tác.

Việc triển khai thi hành pháp luật nuôi con nuôi ở một số địa phương còn chậm, công tác kiểm tra, hướng dẫn nghiệp vụ của các Phòng Tư pháp cấp huyện ở một số nơi về lĩnh vực nuôi con nuôi chưa thực sự thường xuyên do thiếu cán bộ. Một số địa phương chưa có sự quan tâm đúng mức cho công tác này.

IV. KIẾN NGHỊ, ĐỀ XUẤT

1. Kiến nghị

- Đề nghị giảm một số giấy tờ trong hồ sơ của người nhận con nuôi cũng như người được nhận làm con nuôi để tạo điều kiện thuận lợi hơn cho người dân khi làm

thủ tục này. Cụ thể: bỏ Phiếu lý lịch tư pháp đối với thành phần hồ sơ của người nhận con nuôi quy định tại Điều 17 và bỏ Giấy khám sức khỏe đối với thành phần hồ sơ của người được giới thiệu làm con nuôi được quy định tại Điều 18 của Luật Nuôi con nuôi.

- Bỏ quy định báo cáo về tình hình phát triển của con nuôi đối với những trường hợp cha dưỡng nhận con riêng của vợ, mẹ kế nhận con riêng của chồng làm con nuôi hoặc cô, cậu, dì, chú, bác ruột nhận cháu làm con nuôi.

- Bổ sung quy định về lệ phí đăng ký nuôi con nuôi ở khu vực biên giới.

- Quy định cụ thể về điều kiện sức khỏe, kinh tế, chỗ ở bảo đảm việc chăm sóc, nuôi dưỡng, giáo dục con nuôi của người nhận con nuôi.

- Đề nghị xem xét lại các quy định về xác định lại dân tộc cho phù hợp, tránh tâm lý mặc cảm làm ảnh hưởng đến mối quan hệ giữa người con nuôi và cha mẹ nuôi như đã nêu ở trên.

2. Đề xuất

Thường xuyên hướng dẫn công tác kiểm tra, thanh tra nhằm giúp cho địa phương nắm bắt tình hình thi hành Luật nuôi con nuôi, phát hiện những sai sót, ngăn chặn kịp thời những hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực nuôi con nuôi, nhất là lĩnh vực nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài và kịp thời tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc của địa phương.

Tăng cường sự phối hợp giữa các cơ quan nhà nước ở Trung ương và địa phương để bảo đảm việc giải quyết cho trẻ em làm con nuôi trong và ngoài nước một cách chặt chẽ, đúng pháp luật. Đồng thời, cũng cần quy định rõ trách nhiệm cụ thể của từng cơ quan đối với từng khâu trong toàn bộ quy trình giải quyết, qua đó xác định được rõ hơn sự phối hợp giữa các ngành là để xử lý vấn đề gì.

Đối với công tác nuôi con nuôi có yếu tố nước ngoài có liên quan đến nhiều sở ngành: Công an, Y tế, Lao động – Thương binh và Xã hội... Tuy nhiên, cán bộ, công chức của các ngành này thường ít quan tâm đến lĩnh vực nuôi con nuôi. Do vậy, cần tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật về nuôi con nuôi, đồng thời cần có sự phối hợp từ các cơ quan ở Trung ương thường xuyên tập huấn cho các Sở, ngành có liên quan để công tác này đạt hiệu quả hơn./.

Nơi nhận: *lg*

- Cục Con nuôi – BTP;
- Cục Công tác phía Nam - BTP;
- CT, các PCT UBND tỉnh;
- Sở Tư pháp;
- Sở LĐ-TBXH;
- Công an tỉnh;
- Sở Tài chính;
- Lưu VT, NC. *g*

KT. CHỦ TỊCH
PHÓ CHỦ TỊCH

Nguyễn Mạnh Hùng

Số: 1234 /TTr-STP

Tây Ninh, ngày 20 tháng 5 năm 2021

TỜ TRÌNH

**Về việc ban hành Báo cáo tổng kết 10 năm thi hành Luật Nuôi con nuôi
và Công ước La Hay trên địa bàn tỉnh Tây Ninh**

Kính gửi: Ủy ban nhân dân tỉnh Tây Ninh

Thực hiện Quyết định số 2103/QĐ-BTP ngày 14/10/2020 của Bộ Tư pháp về việc ban hành Kế hoạch tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay; Kế hoạch số 3096/KH-UBND ngày 10/12/2020 của UBND tỉnh về việc tổng kết thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay số 33 về bảo vệ trẻ em và hợp tác trong lĩnh vực nuôi con nuôi quốc tế trên địa bàn tỉnh Tây Ninh, Ủy ban nhân dân tỉnh giao Sở Tư pháp chủ trì, phối hợp tham mưu thực hiện Báo cáo.

Trên cơ sở tổng hợp báo cáo của các địa phương và các cơ quan, đơn vị có liên quan, Sở Tư pháp đã xây dựng dự thảo Báo cáo tổng kết 10 năm thi hành Luật Nuôi con nuôi và Công ước La Hay trên địa bàn tỉnh theo yêu cầu của Bộ Tư pháp.

Sở Tư pháp kính trình lãnh đạo Ủy ban nhân dân tỉnh xem xét, ký ban hành và gửi Bộ Tư pháp theo quy định./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Lưu: VT, HC&BTTP.

GIÁM ĐỐC

Phạm Văn Đăng